

Pranciška Regina Liubertaitė.

Gyvename tarsi iškreiptų veidrodžių karalystėje, kuri mus verčia būti tik vartotojais ir kurioje greitai nieko nebeliks natūralaus ir tikro. Iš tuštokų, bet išgražintų veidų, žvelgiančių iš prabangiai išleistų žurnalų, slepiasi nualintos, nelaimingos, liūdnos, nusivylusios sielos, apraizgytos melo, nepasitikėjimo, šantažo voratinkliais, kuriais apvyniota visa valstybė, ir tai mėginama įteisinti kaip gyvenimo normą. Daromės robotais, kuriais lengva manipuliuoti, reklamos aukomis. Dažnai pasinaudojama tais, kurie prarado atsakomybę ir pagarbą savo šaliai bei paprasčiausią padorumą. Tai atsirado ne tuščioje vietoje, bet palaipsniui mėginimais skleisti nepagarbą tėvams, kurie augino, nes taip lengviausia išmušti pamatą po jauno, dar nesusiformavusio žmogaus kojomis, o vėliau ir visko niekinimu, kas lietuviška, ir nepagarba savo šaliai.

Iš gyvenimo žmogus skatinamas viską imti lengvai ir greitai, pačiomis paprasčiausiomis priemonėmis, bet už tai lengvo gyvenimo režisieriai susižeria arba krūvas pinigų, arba įgyvendina politinius tikslus, ir tokiu būdu patenkina asmeninius poreikius kitų sąskaita. Viskas daroma, kad Lietuva liktų be istorinės atminties, kad jaunimas užmirštų, kokia buvo mūsų istorinė praeitis, papročiai, tradicijos. Taip visokiais manipuliacijos būdais Lietuvai siekiama ugdyti naujuosius mankurtus. Tik ar mūsų valstybei jų reikia?!

Manipuliacijos būdų yra įvairių: per ekonomiką, kultūrą, istoriją, švietimą, net literatūrą. Visi jie visada suranda aukų. Labiausiai glumina siekimas nuasmeninti, pasinaudoti ir paveikti per masinę kultūrą, nes tai yra lengviausia. Baseinų, pirčių, sporto salių, treniruoklių, įvairiausių masažų, brangios kosmetikos verslas maitina kitos rūšies verslą – grožio industriją: modelių namus, biurus, įvairių su modeliais susijusių kelionių organizatorius, kurie žada lengvą ir linksną gyvenimą, susitikimą su garsenybėmis, išgarsėjimą ir šlovę. Taip manipuliuojant patikliais jaunais išgražintais veideliais, naudojamosi jų sukurtu grožio įvaizdžiu, o kas lengvo linksmo gyvenimo mėgėjams atsitinka, labai dažnai rašo ne tik bulvarinė, bet ir labai į ją panaši skandalų ir intrigų užtvindyta Lietuvos spauda.

Susijusios yra įvairios verslo rūšys: ir grožio, ir naftos, ir mados, ir pramonės, ir net spaudos t.t., nes jos viena kitą reklamuoja ir remia. Grįžtant prie grožio verslo, iš paviršiaus atrodytų viskas gražu ir gerai, bet jeigu rimčiau susimąstysime, nelabai sąžiningas verslas dažnai kuriamas iš žmonių ašarų, lengvatikybės, patiklumo, pasinaudojus nerealiais norais tų, kurie nori būti išdailinti ar išsidailinę. Tokiam gyvenimo patirties neturinčiam ir dažnai tėvų nepaklausiusiam jaunam žmogui siekti tuštybės pradžia padaro tokie pat tušti žurnalai, kurie skatina ne tik lengvą ir laisvą gyvenimą, be jokios atsakomybės sau ar visuomenei, bet ir labai gražiais ir kultūringais būdais reklamuoja, kas madinga, aktualu ir net būtina pamėginti pamėgdžijant kokią nors užsienio garsenybę – žvaigždę, kuri išskirtinai elgiasi ar ką nors populiaraus vartoja. Dažniausiai tai būna būdas privilioti prie įvairiausių kvaišalų, sužadinus tuštybės patenkinimo jausmą. Iš tuščiai blizgančio žurnalo tarsi rékiama netiesiogiai, vaizdu: va, žiūrėkit, tai pavyzdys visiems... taip pat ir tau. Taip daroma nuolat ir labai subtiliai, siekiant pritraukti mėgdžiotųjų

minią. Dažniausiai jaunas neprityręs žmogus šitaip ir įtraukiamas į nužmogintų, nuasmenintų vartotojų gretas. Jam viskas paduodama ant lėkštutės: nereikia galvoti, tik mokėk pinigų ir vartok, ką tau pateikia. Bet tų pinigų ne visada jaunas žmogus turi, todėl lengvai ir greitai užsidirbti siekiama pačiais primityviausiais būdais: apiplėšus seną bejėgį žmogų, atėmus gatvėje rankinę ar mobilųjį telefoną rizikuojant neįkliūti, sugalvojus kokį nors apgaulės būdą. Ta rizika padiktuota gyvenimo tikrovės, kai televizija tiekia žiaurybes, kurios moko būti didvyriu, nes teikiami gyvi pavyzdžiai, kaip turi elgtis nenugalimas ir sunkiai sugaunamas nusikaltėlis. Į sąmonę, iš kurios dar neištrintas sovietmečio didvyriškumo sindromas, skiepijamas kitoks – vakarietiškas mėgdžiojimo būdas, kiek kitaip įvardytas: būk kietas vartodamas kvaišalus, svaigalus. Tai yra „geriausia, ką turime“, kas vakarą po keliasdešimt kartų kartoja alaus reklama. Ar taip jau nieko geresnio už alų, kuris dažniausiai yra svaiginimosi pradžia, ir nebeturime?

Nors susidaro įspūdis, kad mūsų vaizduotėje sukurto tobulo Vakarų pasaulio gėrybės byra papūtus į gausybės raga, bet jos prieinamos, be abejo, ne už dyką. Daug visokiausių pagundų pasaulyje, ir už jas vartotojas sumokama ne visada tiesiogiai. Kiekvienas turi apsispręsti pats, o ne šokti stačia galva į nežinomą, nenuspėjamą, neprognozuojamą bedugnę, kad prisidėtų prie pinigų industrijos, dar labiau papildytų piniguočių kišenes. Nualinęs savo sielą, suvokęs suktų juodųjų žaidimų esmę po to, kai jau buvo apmulktas ir išsunktas, dažnai toks jaunas žmogus praranda stimulą gyventi. Taip pat praranda stimulą gyventi ir į masinio vartojimo mašiną nepatekęs jaunas kokio tolumo kaimo svajotojas apie tokį gražų, bet nepasiekiamą televizijos muilo operų kuriamą gyvenimo idealą. Jis spindi ir tiems patikliams, kurie apgaulės būdais įviliojami nesąžiningų apsišaukėlių, kurių padedami išvažiuoja uždarbiauti ES šalyse ir kurie išvežtuosius pririša ne tik pažadais, bet ir nuolatine „priežiūra ir globa“ užsieniuose. Šoka tokie jauni vartotojai prie visokių naujų daiktų, neišmėgintų patirčių, įvairių verslo pramogų ir vilionių lyg nuogi į dilgėles ar į neįtikėtinai greitai viską sumaišantį katilą ir išnyksta toje vartotojiškoje košėje arba patenka kokiam šeichui į rankas jo poreikiams patenkinti ar pririšami prie lengvai pelnytis iš kitų išmokusio. Vadinamojo verslo grandinė, susijusi su dideliais pinigais, pasičiumpa labai patiklų, norintį pasaulio pamatyti ir pasilinksminti, pasidaro didelius pinigus ir išgręžusi išmeta kaip nereikalingą žaislą ar nudėvėtą daiktą. Todėl neleidžiama kurtis smulkiam verslui, galinčiam sudaryti sąlygas atsirasti vidutiniam gyventojų sluoksniui, kuris stengtųsi savo gyvenimą tvarkyti visais įmanomais būdais ten, kur yra ryšys su giminės šaknimis, savastimi – savo šalyje. Tokiu būdu garsėjame skandalais ir nesusipratimais, kurie maitina bulvarinę spaudą. Viskas yra susiję, persipynę, susidraugavę, susigiminiavę ir tokiu būdu tarsi burtu lazdele pamojus valdoma, manipuluojama.

Tokio pobūdžio manipuliacijas skatina žaidimas elito sąvoka. Pažadas padaryti elito pažiba yra tarsi vienadienis žaisliukas, kaip gražus blizgantis veidrodelis, už kurį kažkada buvo nupirkti ir iš savo žemių išvaryti indėnai. Tas vadinamasis „elitas“ sublizga žurnalo viršelyje kaip pinigų darymo mašinos detalė ir dingsta be jokio ryškesnio pėdsako. Koks tai tikraja to žodžio prasme vienadienis „elitas“ – modeliu virtusi mergaičiukė, apraiškyta visų modelių darymo institucijų dantračių arba koks padorumą praradęs politikas, manau, nereikia aiškinti. Minėta sąvoka šių dienų mūsų šalies gyvenime iškreipta tos pačios pinigų darymo mašinos, kuri viską mūsų

valstybėje reguliuoja, net sąvokas. Iš tikrųjų elitas – tai protingi, darbštūs, sąžiningi, daug pasiekę mokslo ir meno bei verslo pasaulio žmonės, kurie neviešins savęs jokiam antrarūšiam masinės kultūros ar kitaip bulvariniu vadinamame žurnale. Tačiau iki šiol kaip ne visai normali valstybė ir turime tuos gražius jaunus veidus ant bulvarinių leidinių viršelių, bet nesugebame turėti valstybės lėšomis leidžiamo nė vieno gero visapusiškai kultūrinį gyvenimą nušviečiančio žurnalo, kokius turi savo tradicijas puoselėjančios ir savo šalis pristatančios Vakarų Europos valstybės. Tokį leidinį, sujungtą į vieną iš kelių, šiuo metu vos išsilaikančių valstybės dotuojamų smulkesnių leidinių, kuriantį mūsų šalies įvaizdį, atspindintį įvairių meno ar mokslo sričių žmonių gyvenimą ir aktyvią veiklą, pateikiantį tikrąjį elitą, turėtų visapusiškai tvirtai remti valstybė žinodama, kad į jį nepateks vienadieniai pigūs dalykai, viliojami vadinami „elitu“, iš kurių „elitiškumo“ dažniausiai lieka tik skandalai. Jei rimtą kultūros žurnalą turėtume, neliktų tikrojo elito painiojimo su tuo trumpalaikiu tariamuju skandalais garsėjančiu elitu, nedarančiu garbės Lietuvai. Be abejo, dirbtinai kuriamos „sensacijos“ ir šurmūlys yra reikalingas dėmesiui nukreipti nuo patyliukais rezgamų suktų ir nesąžiningų veiksmų, kurie visais įmanomais būdais Lietuvoje skleidžiami kompromituoti valstybei per kokius patiklius, gyvenimiškos patirties neturinčius arba iš to didelius pinigus gaunamus žmones, galbūt kur nors dirbančius valstybinėje tarnyboje, kuriais labai lengva pasinaudoti, kad jie skleistų tautos pamatinių dalykų – kalbos, istorijos, tradicijų ir net literatūros klasikų – menkinimą, niekinimą arba atviras patyčias.

Susidarius tokiai situacijai, nereikia vidutinio amžiaus arba pagyvenusių žmonių, kurie niekada nebus įsukti į jokių pinigų darymo ratą, kurie dažnai sąžiningai įvertins praeities ar dabarties gyvenimo įvykius, objektyviai suvoks savo tautos praeities tragiškumą, atsimins tradicijas, papročius, neklimps į lengva ranka primestus dalykus, bus sąžiningi ir nebijos pasakyti savo nuomonės. Tokie žmonės mūsų šalyje yra arba nutildomi, arba imami šmeižti. Todėl vieni jų, dar nepraradę jėgų, bėga laimės ieškoti į kitas šalis žinodami, kad nebus nuvertinti kaip gimtinėje, kiti, jau nebepajėgdami niekur išvažiuoti, vegetuoja čia. Nepagarba vyresnio amžiaus žmonėms irgi formuojama netiesiogiai, tarsi imituojant pasaką apie vaikus, kurie senelius pasodina ant rogučių ir išvežę į mišką palieka, nes jie darosi našta, kai reikia mokėti pensijas, kompensuoti pinigus už vaistus, kadangi visą gyvenimą sunkiai dirbę, kūrę valstybei turtą ir dažnai net tapę invalidais, iš tų skurdžių pensijų jie nebeišgali normaliai gyventi. Liūdna darosi žiūrint į prekybos centre lazda besiramščiuojantį seną žmogų, ilgai besirenkantį iš vežimėlio nukainotą maistą toje į gerovę vėžlio žingsniu judančioje valstybėje, niekaip nesugebančioje sureguliuoti įstatymų taip, kad kylant kainoms, atitinkamai didėtų ir pensijos, pašalpos ar išmokos. Ko verta valstybė, jei ji negali išlaikyti senelių, normaliai auklėti, išmokslinti ir į gyvenimą išleisti vaikų?!

Tokią padėtį siekiama užgožti didesniais mums primetamais skandalais, be kurių jau tarsi nebemokame gyventi. Todėl dažnai ne vieną blaiviai mąstantį žmogų kankina mintis, kad galbūt mūsų valstybėje yra kažkoks manipuliacijų organizatorius, panašiai kaip sovietmečiu pasodintas kraštą prižiūrėti didžiojo brolio atstovas (toks buvo II sekretorius), kuris tai daro sąmoningai, žlugusios Romos imperijos principais: skaldyk ir valdyk. Nelabai kas nustebtų, jei tokios spėlionės ateityje pasitvirtintų, nes nuo manipuliacijų kartais bandoma pereiti prie diversijų ir mėginimų kiršinti bei kitokių dezinformacijos būdų. Manipuliacija ir dezinformacija užpildomi tušti mūsų valstybės gyvenimo tarpai.

Manipuliacijos

Penktadienis, 17 Liepa 2009 23:31 - Paskutinį kartą atnaujinta Penktadienis, 17 Liepa 2009 23:37
